

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«КИЇВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ТАВРІЙСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В.І.ВЕРНАДСЬКОГО»**

Циклова комісія економіко-управлінських та соціальних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора коледжу з
навчально-виховної роботи

Людмила Пустовойт

«30» серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НЗП01.13 Основи правознавства

підготовки фахових молодших бакалаврів

освітньо-професійної програми Обслуговування комп'ютерних систем і мереж
спеціальності 123 Комп'ютерна інженерія

відділення Екології, комп'ютерних систем та автоматизації

Київ – 2021

Робоча навчальна програма з дисципліни Основи правознавства для підготовки фахових молодших бакалаврів за освітньо-професійною програмою Обслуговування комп'ютерних систем і мереж для II курсу спеціальності 123 Комп'ютерна інженерія

РОЗРОБНИКИ: Тамара Дзержинська, викладач вищої категорії

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії економіко-управлінських та соціальних дисциплін

Протокол № 1 від «27» серпня 2021р.

Голова циклової комісії _____ Людмила Сарнавська

Розглянуто і рекомендовано до затвердження навчально-методичною радою коледжу

Протокол № 1 від «30» серпня 2021р.

Голова НМР _____ Аліна Маркова

Зміст

1. Пояснювальна записка	4
2. Навчально-тематичний план	5
3. Календарно-тематичний план	6
4. Теми і плани лекційних занять	7
5. Теми і плани семінарських занять	10
6. Теми і питання до самостійної роботи	
21	
7. Методи активізації навчального процесу	22
8. Система поточного і підсумкового контролю знань	23
9. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти	24
10. Рекомендована література	26
Додатки	28

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс «Основи правознавства» як дисципліна передбачає вивчення основних положень теорії держави і права, зв'язок держави і її органів з правом, непорушність прав і свобод особи і її законних інтересів.

На етапі становлення громадянського суспільства, суверенної демократичної української держави, інтеграції України до Європейського співтовариства особливого значення набуло завдання підвищення рівня правосвідомості та правової культури громадян. Ефективне розв'язання цього завдання прямо пов'язане з правовим вихованням та юридичною освітою населення. Насамперед, це стосується навчання й виховання молодого покоління, які повинні не лише знати й неухильно дотримуватися вимог законів та інших нормативно-правових актів, але й уміло застосовувати їх у своїй практичній діяльності та побуті.

Особливої актуальності загальна юридична освіта набула й з огляду на проведення в Україні конституційно-правової реформи. Розуміння основ функціонування держави, конституційного, виборчого, адміністративного, цивільного, трудового, кримінального та інших галузей права стає необхідною умовою активної життєвої позиції кожного громадянина України. Без глибокого знання змісту прав, свобод, обов'язків, механізмів їх здійснення та гарантій реалізації неможливі демократизація нашого суспільства, розвиток сучасної цивілізації та правова культура населення. Унаслідок цього підвищуються вимоги до студентів – майбутніх фахівців – щодо належного рівня знань основ правознавства та опрацювання практичних навичок застосування правових знань у повсякденному житті.

Метою вивчення дисципліни «Основи правознавства» є формування основоположних знань з теорії держави і права, основ цивільного, трудового, сімейного, кримінального права, вмінь орієнтуватися в чинному законодавстві, застосовувати теоретичні знання у практичному житті; навичок роботи з нормативно-правовими актами, правильно застосувати правові норми у виробничо-службовій діяльності.

Предметом вивчення дисципліни є право як регулятор суспільних відносин у різних сферах суспільного життя.

Завданнями цього курсу є:

- ознайомити студентів з діючим законодавством в різних сферах життя;
- навчити правильно складати правові документи,
- орієнтуватися у юридичних актах, які безпосередньо відносяться до професійної роботи.

Процес вивчення дисципліни НЗП01.13 Основи правознавства спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

а) загальні компетентності (ЗК):

КЗ 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

КЗ 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

КЗ6. Здатність здійснювати професійну діяльність згідно з вимогами санітарно-гігієнічного режиму, охорони праці, техніки безпеки та протипожежної безпеки.

б) спеціальні (фахові) компетентності (СК):

КФ1. Здатність застосовувати законодавчу та нормативно-правову бази, а також вимоги відповідних, в тому числі і міжнародних, стандартів та практик щодо здійснення професійної діяльності в галузі інформаційних технологій.

Очікувані результати навчання.

РН7. Знати свої соціальні та громадські права та обов'язки. Формувати свою громадянську свідомість, вміти діяти відповідно до неї. Здатність донести свою громадську та соціальну позицію. Відповідати за свою громадянську позицію та діяльність.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва розділу	Кількість годин			
	Всього	Лекції	Семін.	Самост.
Основи теорії держави та права	8	4	2	2
Основи конституційного права України	8	4	2	2
Основи цивільного права України	8	4	2	2
Основи сімейного права України	8	4	2	2
Основи трудового права України	10	6	2	2
Основи адміністративного права України	8	4	2	2
Основи кримінального права України	9	4	2	3
Підсумкове та узагальнююче заняття	1	1		
Всього	60	31	14	15

3. КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Назва розділу, теми, заняття	Кількість годин		
		Лекції	Семін	Самост
	Основи теорії держави та права	4	2	2
1	Вступ. Поняття держави та її форми.	2		
2	Право, правовідносини, правопорушення.	2		
3	Основи теорії держави і права		2	
	Основи конституційного права України	4	2	2
4	Поняття конституційного права та його джерела.	2		
5	Характеристика органів державної влади. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина	2		
6	Основи конституційного права України		2	
	Основи цивільного права України	4	2	2
7	Поняття цивільного права та його джерела.	2		
8	Зобов'язальне право. Спадкове право.	2		
9	Основи цивільного права України		2	
	Основи сімейного право України	4	2	2
10	Шлюб та сім'я. Права та обов'язки подружжя.	2		
11	Права і обов'язки батьків і дітей.	2		
12	Основи сімейного право України.		2	
	Основи трудового права України	6	2	2
13	Поняття трудового права та його джерела. Правовий порядок працевлаштування.	2		
14	Робочий час та час відпочинку.	2		
15	Дисциплінарна та матеріальна відповідальність працівників.	2		
16	Основи трудового права України		2	
	Основи адміністративного права України	4	2	2
17	Поняття адміністративного права та його джерела. Державна служба.	2		
18	Адміністративні правопорушення та адмін. стягнення.	2		
19	Основи адміністративного права України		2	
	Основи кримінального права України	4	2	3
20	Поняття кримінального права та його джерела. Злочини: поняття, види, стадії.	2		
21	Кримінальна відповідальність та покарання.	2		
22	Основи кримінального права України		2	
23	Підсумкове та узагальнююче заняття	1		
	Всього:	31	14	15

4. ТЕМИ І ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ

Вступ. Поняття, мета, завдання і структура курсу.

Тема: Основи теорії держави і права

Лекція 1

Поняття держави та її форми

План

1. Поняття і ознаки держави, її функції держави.
2. Органи держави: поняття, ознаки, види. Загальна характеристика органів законодавчої, виконавчої та судової влади.
3. Види і загальна характеристика форм правління.
4. Політичні режими: поняття і види.
5. Форми територіального устрою держави: поняття і види.

Лекція 2

Право, правовідносини, правопорушення

План

1. Соціальні норми: поняття, види.
2. Поняття і ознаки права. Право і мораль. Функції права. Джерела та форми права: поняття і види. Правові акти та їх систематизація.
3. Поняття і види правовідносин, їх склад правовідносин. Підстави виникнення, зміни і припинення правовідносин.
4. Поняття та види правопорушень, їх склад.
5. Поняття, ознаки і підстави, види юридичної відповідальності.

Тема: Основи конституційного права України

Лекція 3

Поняття конституційного права та його джерела

План

1. Загальна характеристика конституційного права та його джерела.
2. Основні етапи розвитку української державності.
3. Особливості політичного режиму, форми правління та адміністративно-територіального устрою України.

Лекція 4

Характеристика органів державної влади. Права, свободи і обов'язки людини і громадянина.

План

1. Загальні засади організації державної влади в Україні. Референдум і вибори як способи безпосереднього волевиявлення народу: поняття, види.

2. Характеристика органів законодавчої, виконавчої, та судової гілок влади. Структура правоохоронних органів.
3. Поняття і загальна характеристика прав, свобод і обов'язків людини і громадянина.
4. Особисті права.
5. Політичні права.
6. Економічні і культурні права людини і громадянина.
7. Обов'язки людини і громадянина.

План

Тема: Основи цивільного права України

Лекція 5

Поняття цивільного права та його джерела. Суб'єкти та об'єкти цивільних правовідносин

План

1. Загальна характеристика цивільного права.
2. Право власності: поняття, зміст. Види власності. Підстави набуття і припинення права власності. Власність неповнолітніх. Способи захисту цивільних прав.
3. Поняття і значення строків позовної давності.
4. Поняття і види суб'єктів цивільних правовідносин.
5. Поняття і види об'єктів цивільних правовідносин.

Лекція 6

Зобов'язальне право

План

1. Поняття і умови дійсності правочинів.
2. Цивільні договори: поняття і види.
3. Зобов'язання, що виникають внаслідок заподіяння шкоди.
4. Поняття спадкового права.
5. Порядок спадкування.
6. Спадкування по заповіту і за законом.

Тема: Основи сімейного права України

Лекція 7

Поняття сімейного права та його джерела. Шлюб та сім'я.

План

1. Загальна характеристика сімейного права.
2. Умови і порядок укладення та припинення шлюбу.

Лекція 8

Права і обов'язки подружжя, батьків і дітей.

План

1. Особисті та майнові права і обов'язки подружжя.
2. Особисті та майнові права і обов'язки батьків і дітей.
3. Позбавлення батьківських прав та правовий порядок усиновлення.
4. Опіка та піклування.

Тема: Основи трудового права України

Лекція 9

Поняття трудового права та його джерела. Правовий порядок працевлаштування

План

1. Загальна характеристика трудового права.
2. Трудовий договір: поняття, зміст, форма, строк, порядок укладення. Особливості прийому на роботу неповнолітніх.
3. Припинення трудового договору: поняття, підстави.

Лекція 10

Робочий час та час відпочинку

План

1. Поняття і види робочого часу.
2. Надурочні роботи: правовий порядок їх застосування.
3. Поняття і види часу відпочинку.

Лекція 11

Дисциплінарна та матеріальна відповідальність працівників

План

1. Поняття трудової дисципліни і обов'язки працівника.
2. Відповідальність за порушення трудового законодавства: поняття, підстави, види.
3. Дисциплінарні стягнення: поняття, види та порядок їх накладення і зняття.
4. Матеріальна відповідальність працівників.
5. Соціальний захист населення.

Тема: Основи адміністративного права України

Лекція 12

Поняття адміністративного права та його джерела. Державна служба.

План

1. Загальна характеристика адміністративного права та його джерела.
2. Державна служба. Державний службовець.

Лекція 13

Адміністративні правопорушення та адміністративні стягнення

План

1. Адміністративний проступок: поняття, ознаки, види.
2. Підстави адміністративної відповідальності.
3. Адміністративні стягнення.
4. Адміністративна відповідальність неповнолітніх.

Тема: Основи кримінального права України

Лекція 14

Поняття кримінального права та його джерела. Злочини: поняття, види, стадії

План

1. Загальна характеристика кримінального права.
2. Поняття злочину, склад злочину. Види злочинів.
3. Стадії скоєння злочину.
4. Співучасть у злочині.

Лекція 15

Кримінальна відповідальність та покарання

План

1. Поняття, ознаки і підстави кримінальної відповідальності.
2. Обставини, що пом'якшують та обтяжують відповідальність.
3. Види кримінальних покарань.
4. Кримінальна відповідальність неповнолітніх.
5. Характеристика злочинів, що посягають на власність.
6. Характеристика злочинів, що посягають на особистість.
7. Характеристика злочинів, що пов'язані з недотриманням правил техніки безпеки.

Лекція 16

Узагальнення та систематизація вивченого.

5. ТЕМИ І ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття 1

Тема: Основи теорії держави і права

План

1. Поняття держави і її ознаки.
2. Форми держави.
3. Поняття права і його ознаки.
4. Поняття системи права і її складові.
5. Структура правовідносин.

6. Правопорушення: поняття, види та його структура.
7. Види, функції та мета юридичної відповідальності.

Питання для самоконтролю

1. Визначити поняття «держава» та охарактеризувати її загальні ознаки.
2. Що таке форма правління держави?
3. Що таке територіальний устрій держави?
4. Що таке політичний режим держави?
5. Які функції здійснює держави?
6. Які види соціальних норм існують в суспільстві?
7. Вкажіть ознаки правових норм (права).
8. Структура системи права.
9. Джерела права.
10. Поняття та структура правовідносин.
11. Поняття та види правопорушень.
12. Структура правопорушень.
13. Поняття та види юридичної відповідальності.

Практичне завдання

1. Визначити вид та структуру правопорушення:
 - Паління в громадських місцях;
 - Запізнення на роботу;
 - Невиплата працівникам заробітної плати.
 - Забруднення навколишнього середовища внаслідок відсутності ремонту очисних споруд.
2. Порівняти моральні та правові норми.

Семінарське заняття 2

Тема: Основи конституційного права України

План

1. Загальна характеристика конституційного права та його джерела.
2. Особливості політичного режиму, форми правління та адміністративно-територіального устрою України.
3. Поняття і загальна характеристика прав, свобод і обов'язків людини і громадянина.
4. Характеристика органів законодавчої, виконавчої, та судової гілок влади.
5. Поняття та види правоохоронних органів.

Теми доповідей

- «Громадянство України»
- «Форми народовладдя в Україні»

Питання для самоконтролю

1. Що вивчає конституційне право України?

2. Які етапи конституційного розвитку пройшла Україна?
3. Які права і обов'язки особи передбачені Конституцією України?
4. Правовий статус Верховної Ради України та її повноваження.
5. Правовий статус Президента України та його повноваження.
6. Які органи належать до виконавчої влади та які їх функції?
7. Які суди складають судову систему України?
8. Органи місцевого самоврядування та їх функції.

Тестові завдання

1. Коли було прийнято Конституцію України:
 А) 24 серпня 1991 року; В) 1 грудня 1991 року;
 Б) 28 червня 1996 року; Г) 16 червня 1990 року?
2. Вищий орган виконавчої влади, - це:
 А) Верховна Рада України; В) Президент України;
 Б) Верховний суд України; Г) Кабінет Міністрів України?
3. Коли була проголошена незалежність України:
 А) 24 серпня 1991 року; В) 1 грудня 1991 року;
 Б) 28 червня 1996 року; Г) 16 червня 1990 року?
4. Вищий орган законодавчої влади, - це:
 А) Верховна Рада України; В) Президент України;
 Б) Верховний суд України; Г) Кабінет Міністрів України?
5. Коли був обраний перший Президент України:
 А) 24 серпня 1991 року; В) 1 грудня 1991 року;
 Б) 28 червня 1996 року; Г) 16 червня 1990 року?
6. Вищий орган судової влади, - це:
 А) Верховна Рада України; В) Президент України;
 Б) Верховний суд України; Г) Кабінет Міністрів України?
7. 16 червня 1990 року було прийнято:
 А) Конституцію України; В) Європейську конвенцію з прав людини;
 Б) Акт проголошення незалежності; Г) Декларацію про державний суверенітет?
8. На який термін обирається Президент України:
 А) 5 років; В) 6 років;
 Б) 4 роки; Г) 7 років?
9. Який з перерахованих актів має вищу юридичну силу:
 А) Указ Президента України; В) наказ керівника під-ва;
 Б) закон; Г) Постанова Кабінету Міністрів України?
10. Які нормативні акти видає Президент України:
 А) укази та розпорядження; В) закони;
 Б) постанови та розпорядження; Г) накази?

11. Які нормативні акти видає Кабінет Міністрів України:

- А) укази та розпорядження; В) закони;
Б) постанови та розпорядження; Г) накази?*

12. Яка необхідна мінімальна кількість голосів для прийняття

«конституційного закону»:

- А) 450; В) 200;
Б) 300; Г) 226?*

13. Які нормативні акти видає Верховна Рада України:

- А) укази та розпорядження; В) закони, постанови, рішення;
Б) накази); Г) постанови та розпорядження?*

14. Який орган відноситься до місцевих органів виконавчої

влади:

- А) районна держадміністрація; В) районний суд;
Б) районна рада народних депутатів; Г) районний відділ поліції?*

15. Яка необхідна мінімальна кількість голосів для прийняття

«звичайного закону»:

- А) 450; В) 200;
Б) 300; Г) 226?*

16. Який суд не відноситься до спеціалізованих судів:

- А) господарський; В) антикорупційний;
Б) районний; Г) адміністративний?*

Семінарське заняття 3

Тема: Основи цивільного права України

План

1. Поняття цивільного права та його джерела.
2. Структура цивільних правовідносин.
3. Поняття і форми власності.
4. Поняття зобов'язань, підстави їх виникнення і припинення.
5. Поняття і види цивільних договорів.
6. Спадкування за законом і за заповітом.

Правовий диктант (письмове опитування)

1. Що вивчає цивільне право України?
2. Джерела цивільного права.
3. Хто може бути суб'єктом цивільних правовідносин?
4. Що може бути об'єктом цивільних правовідносин?
5. Форми цивільної дієздатності фізичних осіб.
6. Хто може обмежити особу в дієздатності?
7. Які форми власності існують в Україні?
8. Що може бути підставою виникнення зобов'язань?

9. Дайте визначення поняттю «цивільний договір».
10. Хто може бути спадкоємцем у спадковому праві?
11. Коли відбувається спадкування за законом?
12. Які вимоги ставляться до заповіту?

Розв'язати задачу

Задача 1.

Вантажник Крайнов звернувся до суду з позовом про захист честі, гідності та ділової репутації, посилаючись на те, що завідувач складом, виявивши нестачу, безпідставно звинуватив його в крадіжці товарно-матеріальних цінностей, що не відповідає дійсності.

Яке рішення прийме суд?

Задача 2.

Збираючись подорожувати, Терещенко купив у магазині 10 банок консервів. Але наступного дня хлопець виявив, що банки здуті. Вважаючи продукти недоброякісними, він звернувся до магазину з вимогою обміняти консерви.

Чи базується його вимога на законі?

Задача 3.

13-річний Віктор Мережко, отримав у дарунок від бабусі магнітофон. Через два місяці він, за погодженням з бабусяю, обміняв магнітофон на відеокамеру, яку сусід привіз із-за кордону. Але батько, дізнавшись про це, почав вимагати від сусіда повернути магнітофон і забрати відеокамеру, мотивуючи це відсутністю своєї згоди на обмін. Сусід і Віктор не погоджувалися, аргументуючи тим, що магнітофон – це дарунок бабусі, а вона дала згоду на обмін.

Хто правий у цій ситуації?

Задача 4.

Працюючи у геологічній експедиції у віддаленому районі Карпат, громадянин Федун отримав важку травму. Побоюючись за своє життя, він вирішив залишити заповіт. Написавши заповіт, Федун звернувся до начальника експедиції з проханням засвідчити його. Той, прочитавши заповіт вголос, висловив обурення щодо його змісту – своє майно Федун заповідав не дружині, а сторонній особі, але після наполягань, Федун засвідчив документ.

Чи відповідає ця процедура вимогам закону?

Задача 5.

12-річний Олександр брав участь у кінозйомках і отримав нагороду – 400 грн. На ці гроші він придбав блокнот і годинник. Але батьки, вважаючи ці витрати нерозумними, звернулися до магазину з вимогою прийняти назад

покупки та повернути гроші. Адміністрація відмовилася, посилаючись на те, що хлопець повідомив касира та продавця, що це його власні зароблені гроші.

Хто правий у цій ситуації?

Семінарське заняття 4

Тема: Основи сімейного права України

План

1. Поняття сімейного права та його джерела.
2. Шлюб: сторони, умови, припинення, правові наслідки.
3. Права та обов'язки подружжя.
4. Права та обов'язки батьків і дітей.
5. Позбавлення батьківських прав. Усиновлення.

Правовий диктант (письмове опитування)

1. Що таке шлюб?
2. Які є умови для одруження?
3. З ким одружитися не можна?
4. Перерахуйте особисті права дружини.
5. Що відноситься до особистого майна дружини?
6. Які обов'язки мають діти по відношенню до батьків?
7. Перерахуйте види аліментів.
8. Хто і в яких випадках має право позбавити особу батьківських прав?
9. В яких випадках мова йде про припинення шлюбу?
10. Хто може бути усиновлювачем?

Розв'язати задачу

Задача 1

Громадянин Іванов С.М. та громадянка Федоркіна А.П. подали до органу РАЦСу заяву про одруження. Після визначеного законодавством України терміну, реєстрація шлюбу не відбулася так як громадянка Федоркіна А.П. дізналася про те, що її наречений був раніше одружений та має двох малолітніх дітей, на яких він зобов'язаний згідно рішення суду виплачувати аліменти.

Іванов С.М. в місцевий суд подав позовну заяву про відшкодування матеріальної та моральної шкоди, мотивуючи заяву тим, що його сторона готувалася до шлюбу.

Як повинен вирішити справу місцевий суд згідно Сімейного кодексу України?

Задача 2

Віктор та Ольга В. зареєстрували шлюб в органах РАЦС в 1996р. Між ними виникали часті сварки і скандали, що призвели до неприязних стосунків. Після ще однієї сварки з дружиною Віктор переїхав проживати в

інше місто, працевлаштувався, придбав житло та приховавши свої шлюбні стосунки з Ольгою в 2000р. зареєстрував шлюб з Валентиною І. Через рік у них народилася дитина. В 2002 р. Віктор трагічно загинув. Дізнавшись про це Ольга В. приїхала на похорон, де їй стало відомо, що її чоловік зареєстрував новий шлюб.

Чиє порушення чинного законодавства. Прокоментуйте ситуацію.

Задача 3

Олег та Наталія, які мали 10-річну дочку Віолетту, вирішили розірвати шлюб. Майно вони поділили за домовленістю. Після поділу майна Олег одержав автомобіль “Volkswagen”, гараж і дачний будинок, а Наталія — будинок з усім майном, що в ньому було. Вартість майна, яке дісталось чоловікові, була на 18 тис. грн. меншою. Оскільки Віолетта проживала разом із матір'ю, то батьки уклали договір про припинення права на аліменти дитини у зв'язку з тим, що Олег відмовляється від грошової компенсації за недоодержане майно при розірванні шлюбу. Чи правомірним буде такий договір? Свою відповідь обґрунтуйте.

Семінарське заняття 5

Тема: Основи трудового права України

План

- 1.Поняття трудового права та його джерела.
- 2.Поняття і види суб'єктів трудових правовідносин.
- 3.Трудовий договір: поняття, сторони, форма і зміст.
- 4.Поняття і види робочого часу та часу відпочинку.
- 5.Припинення дії трудового договору.
- 6.Дисциплінарна та матеріальна відповідальність працівників.

Правовий диктант (письмове опитування)

1. Що вивчає трудове право України?
2. Джерела трудового права.
3. Які документи необхідні для працевлаштування?
4. Що таке випробувальний термін?
5. Що таке робочий час?
6. В чому полягає різниця між скороченим і неповним робочим часом?
7. Вкажіть види часу відпочинку.
8. Який правовий порядок звільнення працівника за власним бажанням?
9. Який правовий порядок звільнення працівника в зв'язку з ліквідацією підприємства?
10. За які порушення трудової дисципліни роботодавець має право звільнити працівника?
11. В яких випадках працівники будуть нести повну матеріальну відповідальність?

Розв'язати ситуаційні задачі

Задача 1

Керівник установи уклав угоду з Матвеевим, згідно з якою бригада Матвеева зобов'язувалася здійснити протягом трьох тижнів ремонт окремих кабінетів установи за обумовлену плату. Щоб своєчасно закінчити роботу, бригада працювала більше ніж по вісім годин на день та у вихідні дні, тому після закінчення ремонтних робіт Матвеев поставив керівнику установи такі вимоги: додатково оплатити надурочні роботи та роботу бригади у вихідні дні.

Чи підлягають задоволенню вимоги Матвеева? Яким є характер відносин, що виникли в даному випадку?

Задача 2

До директора ТОВ «Прогрес» звернулися з проханням прийняти на роботу М., А. та П. Громадянин М. - 17-річний випускник школи, що раніше не працював; А. - має 30-річний стаж роботи зі спеціальності, за якою вона влаштовується на роботу, має велику кількість заохочень за відмінну працю; П. працював до армії на цьому самому підприємстві. Усіх їх було прийнято на роботу. У наказі, що було видано і з яким М., А. та П. були ознайомлені, зазначалося, що їх прийнято на роботу з випробувальним строком один місяць. Коли минув місяць, усіх їх було звільнено з роботи як таких, що не пройшли випробного строку.

Оцініть дії адміністрації щодо кожного з працівників.

Задача 3

20-річна Наталка працює у перукарні. 28 серпня вона одержала повідомлення про зарахування до ВНЗ і виклик з'явитися на заняття 1 вересня. Директор перукарні, прочитавши заяву Наталки, сказав, що згідно закону попередження про звільнення робиться за два тижні і тому від дня подання заяви вона мусить відпрацювати два тижні, а директор за цей час знайде їй кваліфіковану заміну.

Хто з них припустився помилки?

Задача 4

Приватний підприємець Савченко С.П. у зв'язку з скрутним фінансовим становищем змушений був звільнити двох найманих працівників. Він попередив їх, щоб з найближчого понеділка не виходили на роботу.

Чи є порушення законодавства з боку приватного підприємця?

Задача 5

Двоє друзів - Андрій (17 років) та Олексій (19 років) влаштовуються на роботу. Директор заводу ставить умову: для визначення професійної придатності їм встановлюється випробування строком 100 днів. Аргументи директора: приймати на постійну роботу людину з вулиці, зовсім її не знаючи, є безглуздом.

Ваш коментар.

Семінарське заняття 6

Тема: Основи адміністративного права України

План

1. Поняття адміністративного права та його джерела.
2. Характеристика державної служби та державного службовця.
3. Адміністративні проступки: їх структура.
4. Адміністративні стягнення та правовий порядок притягнення до адміністративної відповідальності.
5. Характеристика окремих видів адміністративних проступків.

Тестові завдання

1. Які з перелічених понять не є елементами складу правопорушення?
 - а) матеріальні цінності, на які вчинено посягання.
 - б) об'єкт правопорушення;
 - в) суб'єкт правопорушення;
 - г) об'єктивна сторона правопорушення.
2. Адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення
 - а) 12 років;
 - б) 14 років;
 - в) 16 років;
 - г) 18 років.
3. Які із названих правопорушень не є адміністративними проступками?
 - а) порушення вимог законодавства про працю та про охорону праці;
 - б) ухилення від медичного огляду чи медичного обстеження;
 - в) запізнення на роботу;
 - г) жорстоке поводження з тваринами.
4. Визначте склади правопорушень, для яких наявність спеціального суб'єкта є конструктивною ознакою.
 - а) дрібне хуліганство;
 - б) неправомірне використання державного майна;
 - в) порушення правил дорожнього руху;
 - г) безквитковий проїзд.
5. Визначте обставини, що виключають адміністративну відповідальність:
 - а) правовий режим надзвичайного стану;
 - б) виконання конституційних обов'язків;
 - в) виконання службових обов'язків;
 - г) крайня необхідність, необхідна оборона, неосудність.
6. Визначте, які з обставин обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення:
 - а) вчинення правопорушення з політичних міркувань;

- б) втягнення неповнолітнього в правопорушення;
 - в) вчинення правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання;
 - г) вчинення особою двох і більше адміністративних правопорушень.
7. Проаналізуйте основні положення КУпАП і визначте, до яких категорій осіб не застосовується адміністративний арешт?
- а) до неповнолітніх і вагітних жінок і жінок, які мають дітей до дванадцяти років;
 - б) до осіб похилого віку;
 - в) до осіб, які мають державні заслуги;
 - г) до інвалідів третьої групи.
8. До осіб віком від 16 до 18 років адміністративні стягнення застосовуються:
- а) адміністративними комісіями;
 - б) адміністративними комісіями, за погодженням із службами сім'ї та молоді при держадміністраціях;
 - в) тільки судами;
 - г) органами внутрішніх справ.
9. Визначте серед запропонованих строків, строк адміністративного затримання:
- а) до 5 годин;
 - б) залежно від небезпеки правопорушення;
 - в) до 3 годин;
 - г) не більше 72 год.
10. За які діяння не може наступати адміністративна відповідальність:
- а) вчинення дрібного хуліганства 13-річним підлітком;
 - б) злісна непокоря законному розпорядженню працівника міліції;
 - в) зайняття державним службовцем підприємницькою діяльністю;
 - г) кишенькова крадіжка, вчинена 16-річним підлітком.
11. Визначте, які із зазначених адміністративних стягнень застосовуються виключно судами?
- а) позбавлення спеціального звання;
 - б) попередження; громадські роботи;
 - в) видворення за межі України;
 - г) виправні роботи; адміністративний арешт.
12. Визначте, які з перелічених стягнень не застосовуються до військовослужбовців?
- а) штраф і суворе попередження;
 - б) позбавлення спеціального права; виправні роботи;
 - в) адміністративний арешт і громадські роботи;
 - г) відсторонення від займаної посади.
13. Строк розгляду справи про адміністративне правопорушення з моменту отримання уповноваженим органом всіх її матеріалів здійснюється за загальним правилом:
- а) протягом 10 діб;

- б) протягом 5 діб;
- в) протягом 15 діб;
- г) протягом 1 місяця.

14. Визначте, які з перелічених заходів адміністративного примусу належать до заходів адміністративного попередження?

- а) адміністративне затримання;
- б) профілактична лекція;
- в) введення карантину;
- г) позбавлення спеціального права.

15. Визначте, які з перелічених заходів адміністративного примусу належать до заходів адміністративного припинення?

- а) реквізиція;
- б) адміністративний арешт;
- в) укладення адміністративного договору;
- г) застосування зброї і спеціальних засобів.

16. Серед заходів адміністративного примусу виділіть адміністративні стягнення:

- а) адміністративне затримання;
- б) відсторонення водіїв від управління транспортними засобами;
- в) оплатне вилучення предмета;
- г) вилучення речей і документів.

Семінарське заняття 7

Підсумкове заняття з теми: Основи кримінального права України

План

1. Поняття кримінального права та його джерела.
2. Злочин: поняття, ознаки і його склад.
3. Види злочинів і їх класифікація.
4. Кримінальне покарання та його види.
5. Амністія і помилування.
6. Злочини, що пов'язані з недотриманням правил техніки безпеки, їх характеристика.

Правовий диктант (письмове опитування)

1. Що вивчає кримінальне право України?
2. Джерела кримінального права.
3. Дайте визначення поняття «злочин».
4. Що може бути об'єктом злочину?
5. Хто може бути суб'єктом злочину?
6. Які існують форми суб'єктивної сторони злочину?
7. Які обставини виключають кримінальну відповідальність?
8. Перерахувати стадії вчинення злочину.
9. Що таке проста співучасть?

10. Перерахувати 8 видів кримінальних покарань.

11. Чим відрізняється амністія від помилування?

Розв'язати задачу

Задача 1.

Співробітники ДАІ зупинили для перевірки нові автомобілі «Волга», які рухалися з Москви до Одеси. Під час огляду машин було виявлено кілька гранат Ф-1. Водії заявили, що придбали їх для захисту від можливих злочинців на дорозі.

Чи вчинено злочин?

Задача 2.

Група молоді на вулиці порушувала громадський порядок, було завдано побої чоловіку, який зробив зауваження. Під час припинення цих дій нарядом міліції, що прибув за викликом, один з юнаків кинув під ноги міліціонеру бойову гранату, але вона відкотилася і вибухнула в безпечному місці, не завдавши нікому шкоди.

Чи вчинено злочин, якщо так, то який саме, ким?

Задача 3

Громадянин Товкач їхав на велосипеді вулицею. Раптом він втратив свідомість внаслідок серцевого нападу. Велосипед, продовжуючи рух під ухил, набрав швидкості і наїхав на пішохода Сокотова, що переходив вулицю на позначеному переході. Внаслідок наїзду, Сокотов отримав поранення і потрапив у лікарню. Після одужання Сокотов звернувся до суду з вимогою відшкодування витрат з боку Товкача.

Яке рішення має прийняти суд?

Задача 4.

У Кузьменка випадково опинилися ключі від квартири сусідів. Виявивши відсутність сусідів, Кузьменко з метою вчинити крадіжку зайшов до квартири, але страх перед відповідальністю змусив його піти.

Чи вчинено злочин?

6. ТЕМИ І ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Тема і питання	Кількість годин	Форма контролю
Теорія держави і права 1. Теорії виникнення держави і права. 2. Взаємозв'язок держави і права.	2	Опитування
Основи конституційного права України	2	Опитування

1. Конституційне право – основа інших галузей законодавства України. 2. Інститут громадянства.		
Основи цивільного права України 1. Характеристика окремих видів цивільних угод. 2. Скласти зразок цивільного договору	2	Опитування, перевірка письмової роботи
Основи сімейного права України 1. Шлюбний контракт	2	Опитування
Основи адміністративного права України 1. Характеристика окремих видів проступків. 2. Розписати структуру адміністративного правопорушення.	2	Опитування, перевірка письмової роботи
Основи кримінального права України 1. Характеристика окремих видів злочинів. 2. Розписати структуру кримінального злочину.	3	Опитування, перевірка письмової роботи
Всього	15	

7. МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни можуть використовуватись: проблемні лекції, міні-лекції, семінари-дискусії, презентації, рольові ігри.

Проблемні лекції покликані сприяти розвитку логічного мислення студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздачею студентам під час лекції друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування, проте лектор сам відповідає на них, не чекаючи відповідей студентів. Система питань в ході лекції відіграє активізуючу роль, заставляє студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Міні-лекції повинні бути побудовані так, щоб передбачити можливість викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції, як правило, проводяться як частина заняття-дослідження з кінцевою постановкою конкретного науково-дослідного завдання невеликого за обсягом і складністю.

Семінари-дискусії (колоквиуми) проводяться для того, щоб сприяти обміну думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвинути

мислення, допомагати формуванню поглядів і переконань, виробити вміння формулювати думки й висловлювати їх, вміння прислухатися до точки зору опонентів і «чути їх», навчитись оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Презентації проводяться у формі виступів студентів по результатам виконання письмових завдань, з науково-навчальними тезами, рефератами, доповідями тощо перед аудиторією, а також використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, демонстрації нових наукових поглядів, оригінальних висновків та пропозицій.

Рольові ігри (інсценізації), використовуються у навчальному процесі як одна із форм активізації навчальної роботи студентів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій, що дає змогу відчувати і виробити можливі варіанти поведінки у майбутній професійній діяльності; попередити таким чином, небажанні наслідки і перспективи ефективного використання отриманих під час навчання знань та умінь.

8.СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни «Основи правознавства» протягом навчального процесу здійснюється за допомогою усних опитувань, перевірки розв'язування ситуаційних задач, тестів, проведення письмового опитування (правовий диктант).

Підсумковим контролем є складання заліку.

Перелік питань, що виносяться на залік

1. Поняття «держава» та її ознаки.
2. Внутрішні і зовнішні функції держави.
3. Форми держави.
4. Ознаки й загальна характеристика правової держави.
5. Поняття «право» та його ознаки.
6. Види соціальних норм.
7. Система права.
8. Джерела права.
9. Правові відносини та їх структура.
10. Правопорушення: поняття, види та склад.
11. Поняття, види та мета юридичної відповідальності.
12. Конституційне право - як основа інших галузей права.
13. Структура органів державної влади.
14. Конституційні права та свободи людини і громадянина.
15. Конституційні обов'язки.

16. Поняття цивільного права та його джерела.
17. Суб'єкти та об'єкти цивільних правовідносин,
18. Цивільна право - і дієдатність.
19. Поняття й види власності в Україні. Суб'єкти права власності.
20. Поняття й види цивільно-правових договорів, їх загальна характеристика.
21. Підстави цивільно-правової відповідальності.
22. Спадкування за законом і за заповітом.
23. Поняття сімейного права та його джерела.
24. Шлюб і сім'я за сімейним законодавством.
25. Умови й порядок реєстрації шлюбу.
26. Припинення шлюбу.
27. Особисті і майнові права та обов'язки подружжя.
28. Особисті і майнові права та обов'язки батьків і дітей.
29. Опіка й піклування.
30. Поняття трудового права та його джерела.
31. Колективний договір: його зміст та сторони.
32. Прийняття та роботу. Трудовий договір: його види та сторони.
33. Порядок припинення трудового договору.
34. Робочий час і час відпочинку.
35. Трудова дисципліна. Види дисциплінарних стягнень.
36. Види матеріальної відповідальності працівника за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації.
37. Індивідуальні та колективні трудові спори.
38. Поняття соціального захисту та його види.
39. Поняття і види пенсій.
40. Статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.
41. Державний захист сім'ї й дитинства.
42. Поняття, ознаки і принципи здійснення правосуддя.
43. Стадії цивільного та арбітражного процесу.
44. Поняття кримінального права та його джерела.
45. Поняття, ознаки, структура злочину.
46. Підстави кримінальної відповідальності.
47. Кримінальне покарання та його види.
48. Амністія та помилування.
49. Загальна характеристика окремих видів злочину.
50. Поняття адміністративного права та його джерела.
51. Адміністративне правопорушення, його ознаки та елементи.
52. Поняття адміністративної відповідальності
53. Адміністративне стягнення: поняття і види.
54. Органи та посадові особи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.
55. Державна служба.

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Під час оцінювання навчальних досягнень з «Основ правознавства» враховується:

- рівень оволодіння знаннями про систему об'єктивно існуючих державно-правових реалій;
- рівень умінь аналізувати суспільно-політичні події, користуватися правовими актами, юридичною літературою;
- рівень сформованості навичок діяти згідно з нормами права в конкретних життєвих ситуаціях.

Усі види оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюються за критеріями, наведеними в таблиці.

Рівні навчальних досягнень та оцінка	Критерії навчальних досягнень студентів
Початковий "2"	Студент усно в загальних рисах відтворює один-два юридичні терміни окремої теми, на рівні «так-ні» усно відтворює кілька термінів, вибирає правильний варіант відповіді із двох запропонованих, одним простим реченням передає зміст частини теми, знаходить відповідь на закрите запитання в тексті підручника

<p>Середній – "3"</p>	<p>Студент відповідає на окреме запитання за допомогою викладача, репродуктивно відтворює частину навчального матеріалу теми одним-двома простими реченнями, формулює визначення юридичного поняття, відтворює окрему частину основного змісту навчальної теми, відповідаючи на запитання викладача, визначає одну-дві окремі ознаки правових понять, у цілому відтворює частину навчального матеріалу теми, у цілому правильно використовує окремі юридичні терміни, аналізує прості юридичні ситуації, розв'язує тестові завдання; може користуватися за допомогою викладача (зразок, пам'ятка) окремими положеннями нормативних актів</p>
<p>Достатній – "4"</p>	<p>Студент самостійно відтворює окрему частину теми, застосовуючи мінімальну юридичну термінологію, уміє дати визначення понять, аналізує зміст правових документів за простим планом, розв'язує елементарні юридичні задачі за допомогою викладача, знаходить окремі правові норми в тексті нормативних актів, в основному володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією; може співставляти, узагальнювати інформацію за допомогою викладача; складати прості таблиці, схеми, аналізувати положення нормативно-правового акту за допомогою викладача. Студент оперує вивченим матеріалом на рівні теми, може самостійно його відтворювати, аналізувати положення нормативно-правових актів; самостійно розв'язувати юридичні задачі</p>

<p>Високий – "5"</p>	<p>Студент вільно викладає правові питання, застосовуючи необхідну юридичну термінологію; уміє вирішувати тестові завдання; самостійно складати таблиці, аналізувати правові ситуації, дати відгук (рецензію) на відповідь іншого студента; володіє глибокими знаннями, може вільно висловлювати власні судження та аргументує їх, самостійно користується окремими джерелами права; може підготувати повідомлення з юридичної тематики; самостійно вирішує тестові завдання та певні правові ситуації, може використовувати інформацію з додаткової літератури (використання додаткової літератури не є обов'язковою вимогою). Студент ґрунтовно викладає правові питання, висловлює власну позицію й переконливо її аргументує; самостійно знаходить, оцінює та використовує джерела юридичної інформації, зокрема наочні, уміє узагальнити вивчений матеріал, використовує набуті знання й уміння у практичній діяльності (участь у дискусіях, засіданнях «круглих столів» тощо); може самостійно вирішувати юридичні задачі, застосовуючи правові знання</p>
-----------------------------	--

10.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативні джерела

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Із змінами станом на 1 січня 2016 року. – К.: Юридична думка, 2016.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року //Україна. Закони. Нове законодавство України /Уклад. Ю.П. Єлісєвєнко. – К.: Махаон, 2018. –С. 449-593.
3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами (з додатком станом на 1 листопада 2019р.).– К., 2019.
4. Кримінальний кодекс України: Затверджений ВРУ 5 квітня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2021. – №21. – С.1-131.
5. Кримінальний кодекс України: Затверджений ВРУ 5 квітня 2001 р. // Офіційний вісник України. –2021. – №21. – С.1-131.

Основна

1. Філіпенко Т.М. Сутковий В.Л. Правознавство (профільний рівень) (підручник для 10 класу) / – Київ: Генеза, 2018. – 352 с.
2. Наровлянський О. Д. Правознавство. Підручник для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів (профільний рівень). / О. Д. Наровлянський. – Київ: Грамота, 2019. – 392 с.

3. Наровлянський О. Д. Правознавство: Підручн. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. (рівень стандарту, академічний рівень) / О. Д. Наровлянський. – Київ: Грамота, 2019. – 271 с.

Додаткова

1. Ківалов С. В. та ін. Основи правознавства України: Навчальний посібник. / С. В. Ківалов. – Х.: Одіссей, 2012. – 304 с.

2. Кравченко В. В. Правознавство: Навч. посіб. / В. В. Кравченко, О. П. Савчук., 2015. – 560 с.

3. Кравчук К. Г. Опорні конспекти з основ права: Курс лекцій. Навч. посіб. / К. Г. Кравчук. – К.: Атіка, 2015. – 312 с.

4. Логвінова М. Основи правознавства: Навч. посіб. / М. Логвінова, В. Кафарський. – К.: Центр навчальної літератури, 2012. – 568 с.

Інформаційні ресурси

1. Верховна рада України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://rada.gov.ua/>.

2. Ліга: Закон [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ligazakon.ua/ua/>.

3. Закон і Бізнес [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zib.com.ua/>.

4. Філіпенко Т.М. Сутковий В.Л. Правознавство

<https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/10-klas/7-pravoznavstvo-10-klas/pravoznavstvo-proflniy-rven-pdruchnik-dlya-10-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-flpenko-t-m-sutkoviy-v-l/>

5. Наровлянський О.Д. Правознавство

<https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/11-klas/7-pravoznavstvo-11-klas/pravoznavstvo-proflniy-rven-pdruchnik-dlya-11-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti--flpenko-t-m-sutkoviy-v-l/>

Приклад різнорівневого завдання.

Початковий рівень – по 0,5 бала

Тестові завдання

1. Коли було прийнято Конституцію України:
А) 24 серпня 1991 року; В) 1 грудня 1991 року;
Б) 28 червня 1996 року; Г) 16 червня 1990 року?
2. Вищий орган виконавчої влади, - це:
А) Верховна Рада України; В) Президент України;
Б) Верховний суд України; Г) Кабінет Міністрів України?
3. Коли була проголошена незалежність України:
А) 24 серпня 1991 року; В) 1 грудня 1991 року;
Б) 28 червня 1996 року; Г) 16 червня 1990 року?
4. Вищий орган законодавчої влади, - це:
А) Верховна Рада України; В) Президент України;
Б) Верховний суд України; Г) Кабінет Міністрів України?
5. Коли був обраний перший Президент України:
А) 24 серпня 1991 року; В) 1 грудня 1991 року;
Б) 28 червня 1996 року; Г) 16 червня 1990 року?

Середній рівень – по 0,5 балів.

Приклад правового диктанту (письмове опитування)

1. Джерела цивільного права.
2. Хто може бути суб'єктом цивільних правовідносин?
3. Що може бути об'єктом цивільних правовідносин?
4. Форми цивільної дієздатності фізичних осіб.
5. Хто може обмежити особу в дієздатності?
6. Які форми власності існують в Україні?
7. Що може бути підставою виникнення зобов'язань?
8. Дайте визначення поняттю «цивільний договір».
9. Хто може бути спадкоємцем у спадковому праві?
10. Коли відбувається спадкування за законом?
11. Які вимоги ставляться до заповіту?

Достатній рівень – 1 бал

1. Дайте характеристику правового статусу особи з обмеженою дієздатністю.

Високий рівень – по 0,5 балів

Розв'язати задачу.

Група молоді на вулиці порушувала громадський порядок, було завдано побої чоловіку, який зробив зауваження. Під час припинення цих дій нарядом міліції, що прибув за викликом, один з юнаків кинув під ноги міліціонеру бойову гранату, але вона відкотилася і вибухнула в безпечному місці, не завдавши нікому шкоди.

Чи вчинено злочин, якщо так, то який саме, ким?

Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?

Приклад питань для самоконтролю:

1. Визначити поняття «держава» та охарактеризувати її загальні ознаки.
2. Що таке форма правління держави?
3. Що таке територіальний устрій держави?
4. Що таке політичний режим держави?
5. Які функції здійснює держави?
6. Які види соціальних норм існують в суспільстві?
7. Вкажіть ознаки правових норм (права).
8. Структура системи права.
9. Джерела права.
10. Поняття та структура правовідносин.
11. Поняття та види правопорушень.
12. Структура правопорушень.
13. Поняття та види юридичної відповідальності.